

» Det er en samlet vurdering af, hvad der måtte findes af alternative forekomster.

GERTRUD KNUDSEN, kontorchef i Naturforvaltningen

Molerindustrien afgang kun lidt af Mosebjerg

MOLER: Det var ikke en lige byttehandel, der fandt sted i 1985, hvor industrien gav afkald på graveområder for til gengæld at måtte få Mosebjerg og Stærhøj

Af Carsten Tolbøll
ctb@mf.dk

MORS: "En kort konklusion af gruppens arbejde er, at man er nået frem til et resultat, der giver molerproducenterne en ret til at indvinde moler efter de skitserede grave- og efterbehandlingsplaner i en periode på ca. 50 år, mod til gengæld at forpligte sig til ikke at indvinde på visse i be-retningen angivne arealer."

Denne aftale er gemt for eftertiden i rapporten "Molerindvinding på Mors", udgivet i 1985 af Miljøministeriet, Fredningsstyrelsen, Viborg Amtsråd, Morsø Kommune og Skamol A/S. Sidstnævnte virksomhed havde på det tidspunkt retten til at grave moler på Mors, en ret-tighed, som senere blevet solgt til Damolin A/S.

En gammel aftale

Altså noget for noget. De to nuværende direktører fra Skamol og Damolin påberåbte sig senest aftalens gyldighed i et åbent brev til Region Nordjylland i januar i år. Regionen bryder efter direktørernes opfattelse den gamle aftale ved at tage de to kystlandskaber på Nordvestmors, Mosebjerg og

Stærhøj, ud af Råstofplan 2016, der i øjeblikket er under udarbejdelse.

Og det er netop Mosebjerg og Stærhøj, som Skamol (senere overgivet til Damolin) købte sig ret til at grave i gennem aftalen, påpegede Jesper Kirkeby Hansen, Skamol, og Søren Klitskov, Damolin, i brevet:

"Ved tidligere forhandlinger mellem myndighederne og Skamol blev det besluttet, at Skamol accepterede at frasige sig de anmeldte rettigheder for molerindvinding på hele 37 matrikler bl.a. omkring Flade og Hantlit. Aftalen inkluderede endvidere, at Stærhøj og Mosebjerg blev sikret som fremtidige indvindingsområder", skrev direktørerne.

Ikke lige store mængder

Ved en byttehandel må man som udgangspunkt gå ud fra, at de mængder, der byttes med, er sammenlignelige. Men det er de ikke, afslører et dokument, som avisen er kommet i besiddelse af.

For det første er der ikke 37 matrikler, som de to direktører anførte. 1985-rapporten bringer en liste på 27 matrikler, som industrien gav afkald på i Sundby, Fla-

FAKTA

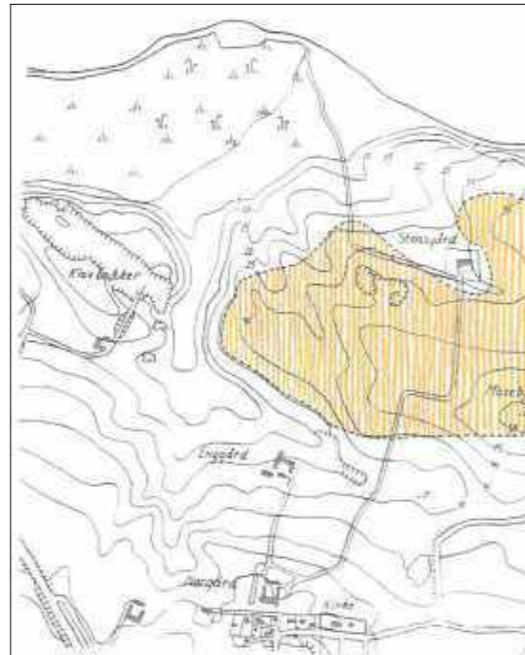
LISTEN OVER DE 25 GRAVEOMRÅDER, BENÆVNT VED MATRIKELNUMRE, SOM MOLERINDUSTRIEN GAV AFKALD PÅ - PLUS TO, SOM BLEV FRIKØBT

- 7d Sundby By, Sundby
- 14k Sundby By, Sundby
- 15n Sundby By, Sundby
- 42h Sundby By, Sundby
- 32a Flade By, Flade
- 33 Flade By, Flade
- 34 Flade By, Flade
- 35a Flade By, Flade
- 35b Flade By, Flade
- 47b Flade By, Flade
- 47d Flade By, Flade
- 48a Flade By, Flade
- 49b Flade By, Flade
- 52b Flade By, Flade
- 54a Flade By, Flade
- 54b Flade By, Flade
- 13a Sejerslev By, Sejerslev
- 1a Hesselbjerg By, Hesselbjerg
- 5c Hesselbjerg By, Hesselbjerg
- 11c Hesselbjerg By, Hesselbjerg
- 6f Ejerslev By, Ejerslev
- 9e Ejerslev By, Ejerslev
- 11b Ejerslev By, Ejerslev
- 11u Ejerslev By, Ejerslev
- 13b Ejerslev By, Ejerslev
- Frikøbt mod erstatning:
- 7 Sejerslev By, Sejerslev
- 14c Sejerslev By, Sejerslev

FRA "MOLERINDVINDING PÅ MORS", 1985

de, Sejerslev, Hesselbjerg og Ejerslev. Men de to af dem var blevet frikøbt mod erstatning, står der i rapporten. Reelt omfatter byttehandlen altså 25 matrikler. Dokumentet "Oversigt

over råstof (moler) sager på Mors" stammer fra det daværende Viborg Amt og er fra 1984. Det indeholder en opgørelse af molermængder i kubikmeter på hver enkelt relevant matrikel på Mors,

som man havde kendskab til på det tidspunkt. Herunder de ovennævnte 25, som blev afstået af industrien.

En sammentælling viser, at den samlede molermængde på disse 25 jordstykker er 1.315.000 kubikmeter. Reelt er de forekomster, som ville kunne udnyttes i 2016, formentlig noget mindre, eftersom mange af matriklerne ligger tæt på kysten. Lovkravene om strandbeskyttelse og kystnærhedszoner er blevet skærpet betydeligt siden 1985, og råstofloven er blevet ændret med hensyn til anmeldte rettigheder og en øget beskyttelse af geologiske interesser.

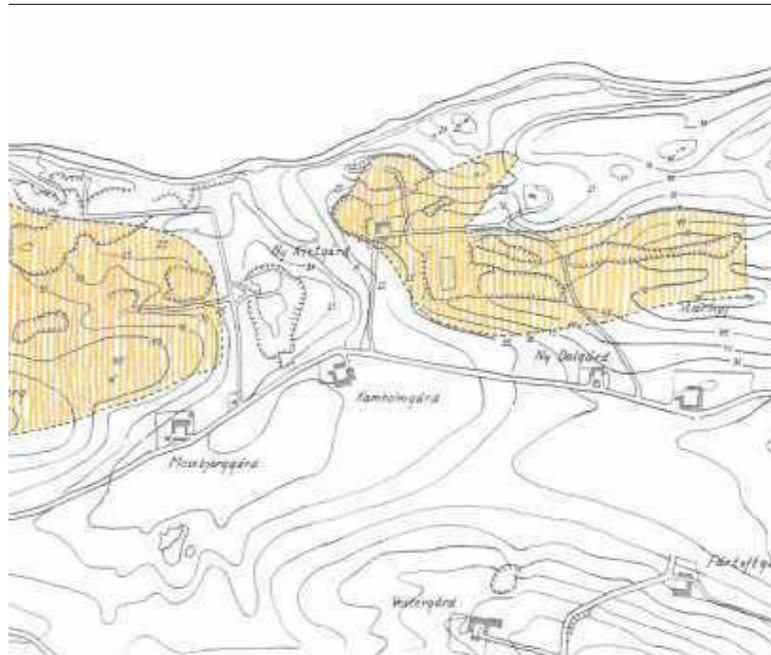
Men de 1,3 millioner kubikmeter er under alle omstændigheder væsentligt mindre end de fem mio. kubikmeter, som 1985-rapporten angiver som den samlede molermængde i Mosebjerg. (En anden kilde opgør den til 5,25 mio. kubikmeter.)

Gælder 1985-planen?

Region Nordjylland har haft juridisk ekspertise til at fast-

slå, at 1985-rapporten "Molerindvinding på Mors" hverken er et juridisk bindende aktstykke eller en samlet plan, der binder politikere og forvaltning mere end 30 år efter. Når rapporten alligevel må regnes som havende betydning, skyldes det, at staten - i skikkelse af Naturforvaltningen under Styrelsen for Vand og Naturforvaltning - giver udtryk for, at regionen er forpligtet til at følge rapporten. Eller i hvert fald: Sådant opfatter regionen statens indsigelse fra maj i år mod regionens ønske om at udtage Mosebjerg og Stærhøj som graveområder i Råstofplan 2016. (Kilde: Aftalenotat med statens bemærkninger og konklusionen herpå, Naturstyrelsen, 30. juni 2016).

I nævnte dokument, skriver Naturstyrelsen (sagsområdet sorterer i dag under Naturforvaltningen): "Naturstyrelsen finder ikke, at der i regionens nye miljøvurdering af områderne er fremdraget forhold, som ikke indgik i afvejningen i 1985. Naturstyrelsen

finder således på det foreliggende grundlag, at de vurderinger, der blev foretaget i 1985, stadig er dækkende."

Kontorchef Gertrud Knudsen, der underskrev indsigelsen fra Naturstyrelsen, afviser dog, at man fra statens side regner 1985-rapporten for juridisk bindende.

- Vi nævner den kun, fordi den indeholder samlede opgørelser over molermængderne. Og fordi der i rapporten nævnes det alternative område (Erslev, red.), som skulle undersøges som muligt alternativ til Mosebjerg, men som først nu er ved at blive undersøgt af regionen. Vi forventer, at vi skal tale med regionen igen, når den undersøgelse er ved at være færdig, siger Gertrud Knudsen.

Samlede fund tæller

Man kunne få det indtryk af jeres indsigelse, at kun Erslev-forekomsten regnes som alternativ til Mosebjerg. Der er efter forlydender gjort andre fund af store molerforekomster ved Hesselbjerg på

Nordmors. Tæller de ikke med?

- Jo, det er en samlet vurdering af, hvad der måtte findes af alternative forekomster. Så vidt jeg husker nævner vi Erslev, fordi der dér er tale om meget store forekomster, siger Gertrud Knudsen.

Hvad er det for en mængde, der skal findes alternativer til: De fem mio. kubikmeter, som der samlet skulle være i Mosebjerg, de 3,5 mio. kubikmeter, som industrien har købt ret til eller de højst 1,3 mio. kubikmeter, som industrien gav afkald på i 1985?

- Det var i maj måned, vi sendte indsigelsen, så jeg husker ikke de konkrete tal, siger kontorchefen.

Det er de fem millioner

En anden kontorchef - Kenn Bloch Mortensen i Region Nordjyllands afdeling for jordforurening og råstoffer - har derimod mængderne i baghovedet:

- Statens veto over for os har gået på, at staten har en opfattelse af, at moler har national interesse som indu-

» Det moler, der ligger i Stærhøj og Mosebjerg har vi betalt for for mange år siden. Det har vi til nul kroner.

SØREN KLITSKOV, administrerende direktør for Damolin A/S

Afslag på aktindsigt

AFTALE: Det var en lige for lige-handel, der blev indgået med myndighederne i 1985, bekræfter direktøren for Damolin

Af Carsten Tolbøll
ctb@mf.dk

MORS: "Vi skal hermed meddele afslag på aktindsigt i GEUS-rapport om molerforekomster i Mosebjerg 2007-2008."

Dette svar modtog Morsø Folkeblad forleden fra Region Nordjylland. Det er en kendt sag, at det statslige Geus på virksomheden Damolins foranledning for otte-ni år siden undersøgte, hvor meget moler, der er i Mosebjerg, og det er dermed den seneste kendte kortlægning af råstoffsourcens omfang og placering.

Men det er ikke tilgængelige, skriver regionen og begrundet det i drifts- eller foretningforhold, hvor det vurderes at være af væsentlig økonomisk betydning for Damolin, at oplysningerne ikke udleveres.

Geus og loven er imod

Søren Klitskov, administrerende direktør for Damolin A/S på Fur, siger, at det er Geus, der i henhold til loven modsætter sig, at rapporten gøres tilgængelig for alle:

- Hvis vi beder Geus om at lave en sådan rapport, er den fortrolig. Hvis derimod Region Nordjylland bestiller Geus til at lave den, vil den være offentlig. Der står en masse brugbare oplysninger for os i rapporten, men opgørelsen over den samlede forekomst i Mosebjerg er ikke væsentligt forskellig fra det tal, der stod i molerrapporten fra 1985. Det er vist lidt højere, 5,8 millioner kubikmeter, så vidt jeg husker, siger Søren Klitskov.

Damolin modtager, efter hvad du har oplyst, om kort tid en ny rapport fra Geus over forekomsten ved Hesselbjerg. I vil delagtiggøre re-

- Retableringen omkring Ejerslev Havn var en del af betalingen, og vi lagde mange arbejdstimer i det, siger Søren Klitskov.

Arkivfoto: Bo Lehm

gionen i den, men vil rapporten så tilsvarende være hemmeligstempleet for offentligheden?

- Selve rapporten, ja, men det er muligt, at jeg vil oplyse mængden af moler, siger Søren Klitskov.

Det var lige store mængder

I henviser gang på gang til en aftale med myndighederne: Industrien gav afkald på en række graveområder til gengæld for Mosebjerg/Stærhøj. Opfatter Damolin det sådan, at industrien gav afkald på en mængde, der svarer til den mængde, I forventer at kunne grave i Mosebjerg?

- Det var det, der var handelen dengang, ja.

Men ifølge en opgørelse fra Viborg Amt, 1984, afgav I samlet højst 1,3 mio. kubikmeter - væsentligt mindre end de fem mio. kubikmeter i Mosebjerg plus de to mio. kubikmeter, man regner med, at der er i Stærhøj?

- Der var også det med i handelen, at vi skulle foretage oprydning i Ejerslev-området fra gravninger, der blev udført, før der var en råstoflov. Retableringen omkring Ejerslev Havn var en del af betalingen, og vi lagde mange arbejdstimer i det, siger Søren Klitskov.

Kan vi få lidt af det

Men I og regionen har fået i opgave at finde alternativer til Mosebjerg. Hvorfor er det så magtpåliggende for Damolin at holde fast i Mosebjerg?

- Det moler, der ligger i Stærhøj og Mosebjerg har vi betalt for for mange år siden. Det har vi til nul kroner, selv om transportudgifterne er højere end ved Hesselbjerg. Jeg tror aldrig, vi kommer til at hente fem millioner kubikmeter i Mosebjerg, men kan vi bare få lidt af det, vil vi være tilfredse.

Foto: Ole Geertsen

